

нації, для них головним є національне, а не державне будівництво. Для нації територія має велике значення, але лише та, яка може бути контрольованою та національно культивованою. Тому, наприклад, багато хто з українських націоналістів пропонують відмовитися від територій Криму та Донбасу, вважаючи, що вони ніколи не були й не будуть національно асимільованими. Не менш важливою за територію є для націоналістів єдність способу життя і цінностей, єдність релігії і мови.

Внаслідок своїх радикальних проявів націоналізм часто асоціюється з етнічною, релігійною і культурною нетерпимістю. Це є не зовсім правильним. Радикалізм націоналізму знаходиться у прямій залежності від того, наскільки повно забезпечені в державі можливості саме національного будівництва. Якщо говорити про Україну, то український національний екстремізм є наслідком і відповіддю на російський національний шовінізм. Крім того, Україна знаходиться в процесі інтенсивного будівництва національної держави, який тривалий час штучно стримувався різного роду внутрішніми і зовнішніми чинниками і це неминуче призводить до певних тимчасових «перегинів».

Крайні форми прояву націоналізму в історії часто призводили до насильства і страждань. В більшості країн, як, власне і в Україні, радикальний націоналізм визнається суспільно небезпечним явищем, а розпалювання міжнаціональної ворожнечі суворо карається законом.

Таким чином, між патріотизмом і націоналізмом існує дуже тонка грань, вони мають багато спільного, але не є ідентичними. Патріот любить свою державу, націоналіст – свій народ. Націоналізм і патріотизм це дві сторони однієї медалі, яка може перевертатися під тиском економічного зубожіння, національного приниження тощо.

Отримано 22.02.2019

УДК 351.746.1

Галина Юрївна ТОПОЛЬНИЦЬКА,

*старший викладач кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький),
кандидат психологічних наук, доцент*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У КУРСАНТІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Враховуючи суспільно-політичну обстановку в державі, на сьогоднішній день є актуальним створення системної та цілеспрямованої діяльності освітніх закладів щодо формування у молодого покоління ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Державна прикордонна служба України є правоохоронним органом спеціального призначення. Якість виконання службових обов'язків та результати діяльності офіцерів-прикордонників безпосередньо позначаються на національній безпеці держави, українського суспільства, забезпечення законних інтересів громадян, що перетинають державний кордон. Справжня моральна культура прикордонника ґрунтується на глибокій ідейній переконаності, любові до Батьківщини, службовому обов'язку, громадській відповідальності та морально-етичних знаннях.

Національно-патріотичне виховання сучасної української молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини.

Одним із найважливіших завдань теорії і практики в Національній академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького є патріотичне виховання. Важливим чинником у національно-патріотичному вихованні є формування патріотичної самосвідомості, яка проявляється у ставленні особистості до своєї нації, зацікавленні і повазі до історії українського народу, його традицій та звичаїв, шанобливому ставленні до національної спадщини народу, прагненні примножити його славу історію та традиції [1].

На долю сучасного молодого покоління випала історична місія – відстоювання незалежності, демократичних прав і свобод, збройний захист кордонів незалежної України, яка має посісти гідне місце серед цивілізованих держав світу.

Системоутворюючі поняття «нація», «національна культура», «національна духовність», «національна ідея» багато в чому визначають сутність, зміст завдання, мету, форми і методи навчання та виховання [3].

Одним із важливих шляхів реалізації концепції національно-патріотичного виховання курсантів-прикордонників є формування в них науково-теоретичних і методичних засад:

- здійснення заходів щодо розширення фактографічної бази історичних подій, публікація розсекречених архівних документів, видання історичної науково-популярної літератури, довідкових матеріалів про здобутки України за роки незалежності, книг національно-патріотичної спрямованості;
- збагачення естетичного досвіду шляхом продовження національно-культурних традицій регіону, міста, відомства;
- розроблення та впровадження програм національно-патріотичного виховання молоді в закладах освіти;
- проведення наукових конференцій, семінарів з проблем національно-патріотичного виховання молоді;

- систематичне відвідування пам'яток історії та фортифікаційної архітектури України;

- підвищення професійної кваліфікації науково-педагогічних кадрів.

Творчо відроджуючи вітчизняні виховні традиції, викладачі повинні успішно використовувати ідеї, принципи, засоби козацької педагогіки з метою поліпшення героїко-патріотичного виховання, формування високої шляхетності, політичної культури, сили волі і сили духу, відчуття володаря становища, усвідомлення прав і обов'язків перед Батьківщиною, відповідальності перед рідним народом [2]. Традиції українського козацтва пробуджуватимуть любов до героїчного, переконуватимуть у тому, що за будь-яких історичних часів в житті завжди є місце для подвигів, вірного служіння українському народу.

Важливе місце у змісті патріотичного виховання посідає формування культури міжетнічного та міжнаціонального спілкування. Високий рівень культури міжетнічних і міжнаціональних відносин передбачає рівність і співробітництво всіх народів, їх гармонію, орієнтує людину і суспільство на злагоду, взаємодію, взаємодопомогу, партнерство, діалог та толерантність [4].

Одними із найважливіших завдань формування національної самосвідомості курсантів-прикордонників є: сприяння розвитку політичної культури, почуття патріотизму, етнонаціональної свідомості, застосування історичних знань для аналізу процесів і явищ життя суспільства, знання досвіду уроків минулого та використання історичних надбань у практичній діяльності майбутнього офіцера-прикордонника.

Список бібліографічних посилань

1. Васянович Г. П. Мета, завдання та принципи патріотичного виховання студентської молоді // *Вибрані твори : зб. наук. пр. : в 5 т. Львів : Сполом, 2010. С 424–431.*
2. Головінський І. Національна свідомість як рушійна сила державотворення. Психологічна інтерпретація. Київ, 2004. 234 с.
3. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави. *Рідна школа*. 2001. № 2. С. 9–13.
4. Калакура Я. Історична пам'ять як чинник самоідентифікації українців. *Українознавство*. 2004. Ч. 3–4. С. 206–210.

Отримано 26.02.2019

